

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS LEIDINYS

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

Nr. II(68)

1992 m. birželis

Vincas JASIUKEVIČIUS

Laiškas "didžiajam broliui"

(1940 m. birželio 15-ajai atminti)

Tai sveikas būk, mano "didysis broli".
Ir neušyk - labai tavęs prašau.
Juk tu stiprus toks, kai ant tanko stovi,
Ar verta pykt, jei ką ne taip rašau?

Pradėsiu gal nuo to, kad Džiugašviliis
Su Šilke gruberiu man primetė tave.
Ir kaip pamates nustyliau:
Bintuotom kojom ir palaike miline.

Bet tu sugražinal man Klaipėdą ir Vilniu,
Tai aš didžiuotis net tavim ēmiau,
O kad paveresi manąj Tėvynę -
Visai neįtariau ir nemaniau.

Ir tik dabar, kai tisk daug sumokėjės
Už tą natumą, gyvas dar esu,
Suslėmstau: vai kuo aš patikėjau,
Ir nuo tavęs man darostais baisu.

Davei tu man įternacionalizma,
Ir socializma ir kitus "ismus",
Bet atėmė iš manes viską -
Tėvynę, Laisvę ir gimus namus.

Kiek daug tu mano brolių
Sušaldei Sibire, numarinai badu,
Dabar kalbėt visam pasauly nori,
Kad su taika ėjai, ne su kardu.

Gal patikės tenai uš okeano,
Kad nekaltu virsti tu ēriuku,
Bet aš, kartu daug metų pragyvenes,
Nepatikėsiu tavo šiuo trluku.

Ir tiktais tam, klastos kas nepatyre,
Nuo šodžių tavo gal apsaigt galva.
Gi tavo darbus kauburėliai "puošia",
Aplastyta krauju mūs kiekvienu kalva.

Apsidairyk! Aplink visi jau kyla,
Pabudo ir manoj Lietuva,
Nors tu ir vėl vartoji grubią jėga,
Tačiau Tėvynė mano bus laisval

1990 05 15

Vincas KORSAKAS

Jie...

Dešimtmečiai merdėjo smilko,
Kluočiavo prieš Kremliaus stabus.
Juų veidas pritiko prie apdarų pilko,
Kuriuo stalinistai kadaise apvilklo.
Tiki, kad amžiaus taip bus.

Jie sako: mes einam uš Lietuvą blaivią..
Ir deda i Kremliau viltis
Nuo melo idėju jie nesiblati,
Jie greit liks tiktais praeitis.

Ne visi juk garsiai šaukti

Gegužės 29 d. Sajungos būstiniuje, Kaune, lankėsi Bendrojo Amerikos lietuvių žalpos fondo (BALFO) pirmininkė p. Marija Rudienė. Vienišia iš Cikagos dalyvavo Sajungos valdybos posėdyje ir papasakojo, kad labdaros tilkių ką tik lankėsi Suvalky trikampyje. (Ten gyvenančius mūsų tautiečius BALFO remia jau nuo 1945 m.) Ji išreiškė susirūpinimą Lenkijos lietuvių sveikata, pragyvenimo lygiu, tautinės kultūros ir šventimo reikalais. Atsakydama į klausimą, ar nebūtų lengviau tuos reikalais tvarkyti, Lietuvių sprendžiant sienų klausimus, p. M. Rudienė atsakė: "Dabar, kai Lietuvių taip sunku, sienų klausima kelja tik tas diplomatas, kuris nori karo arba kuris nedaug ką lietuvio politikoje".

Kalbėdama apie BALFO, ji pasiilkino: "Mes mesame politinė organizacija. Turime visa, JAV valdžios palaiminimą veikti. Valdžia mums labai padėjo. Su tautiečiais okupuotoje Lietuvoje laikėme rylius tarsi požeminiai vamzdžiai. Gyvenome labai santūriai. Santūriai dirboje Lietuvos laibui. Juk ne visi gali garsiai šaukti".

Vienišiai perdavė Sajungai BALFO suaukotus plėtros organizacijos veiklos stiprinti.

Vanda PODERYTĖ

Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumui

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos tarybos ir laikraščio "Tremtinys" redakcijos

Pareiškimas

Lietuvos AT posėdžio protokolini sprendimais, pavedant Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumui atleisti iš užimamų pareigų "Lietuvos alid" vyr. redaktorių Saulių Stomą vertiname kaip politinį susidorojimą ir grėsmingą kaifrujį parlamentarų bandymą pasuktį atgal demokratinius procesus Lietuvoje.

Tarybos pirmininkas A.LUKŠA
Vyr. redaktorė V.PODERYTĖ

Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumui
1992 05 29

Pareiškimas

Grietai protestuojame prieš Minskoviniai Parlamento komisijos KGB veiklai Lietuvos tirti, kuriai vadovauja B. Gajauskas. Si komisija yra susijeta su nacionalinio saugumo tarnyba, todėl šių komisijos ir nacionalinio saugumo tarnybai turi vadovauoti vienos asmuo.

Tarybos pirmininkas
A.LUKŠA

Jurgis Oksas

SUSIRŪPINIMAS LIAUDŽIŲ SUNKUMAI

Gegužės 23-osios referendumas - tai dar viena takosyra naujusioje Lietuvos istorijoje. Iryklijo visilikas tautos ir jai austovaujančios Aukščiausiosios Tarybos interesu neantikimas. Prokomunistinės Parlamento daugumos remiamas seimokratinės diktatiūros idėja ryžtingai atmetė absolūti tautos dauguma. 70 proc. žmoningų pilietyčių, parėmėsių tvirtą prezidento institucijos atkūrimą, tarė grietą "Ne" parlametinėm nevarčių, savivalių, ir neatsakningumui. Kartu išreikštės aikščiai tautos nepatikėjimai Aukščiausiosios Taryba. Taigi išeitis yra viena - naujojo Seimo rinkimai.

Deja, avantiūrūtinės grupuotes, užvaldžiusios Parlamentą ir remiamos postkomunistinės biurokratijos bei mafijos shuošnių, nenori lengvai atsisakyti valdžios. Pasinaudodamas savo persvarą Aukščiausioje Taryboje, jos bando nustumti neparančius sau pareigūnus, ištvirtinti vykdomosios valdžios viršūnės, kontrolierės aparate, užginaudžiai laisvą mintį ir žodį. Dabartinis jų veiksmų scenarijus (kaip ir visos ankstesnės komunistų akcijos) buvo iš anksto supla-

nuotas ir, matyt, suderintas su vaka-
rykščių imperijos struktūromis. Pirmiausia norima tautai atimti galimybę sužinoti tarpus, susidoroti su viesinteliu nekomunistiniu dienraštčiu "Lietuvos alid". Vėliau tikimasi įves-
ti grietą komunistinę cenzūrą radiju ir televizijai. Si planas jau vykdomas. Priimtas neteisėtas protokolinis nutarimas atleisti "Lietuvos alid" vyr. redaktorių Saulių Stomą. Komunistai turi nukriti įmonių, kad tauta neleis keistis nei AT pirmimininku, nei premjeru, nei KGB komisiniu, nei valstybės kontrole, nei laisvą spaudą, radiją ar televiziją. Vieinėtis tautos reikalavimas Aukščiausiosios Tarybos - naujojo Seimo rinkimai vaserio pabaigoje.

Tautos valia nemugima. Tuo įsitikinome kruvinajį Sausį, kai beginkliai pilietyčiai savo klinais užtverė keliai okupantų tankams į valstybės širdį.

Savo valią tauta pareiškė ir seguja 23-osios referendumus. Todėl turime

būti budrūs ir pasirengę kiekviena akimirka masinio protesto akcijoms sustabdyti komunistų bandymą vykdyti valstybės perversmą. Tauta nu-

galei ir iš karto!

1992 06 01

Šančius. Šančiuose surikau savo se-
nai, pakistau alydių vairuotoja, Ka-
napinės. Jis man papasakojo apie susidariusių padėti. Užėjė į užkandinę, svarstė, ką daryti tosai. Kan-
apinės kvietė pas save, bet man vis
nupėjo, kai gi dedasi per Dunikus -
mano kambarį. Numariai eiti ten
pati. Jau buvo pavaikary, prie miš-
namo sunkvežimio nebuvó. Maniau,
kad, neradę manęs namie, enkave-
distai padare krata ir išvilkavo, bet iš
tiesių malina nuvėlėto kito gaudyti,
o vienas milicininkas liko laukti
manęs, nieko nežileidamas iš namų.
Kai tik peržengiai slenkstį, pasigirdo
komanda "rankas aukštyn!" ir prie-
tasis nosj subligo mazuerio vamzdžiai.
Iškraustės klienes, enkvedistas lie-
pė renktis ir eiti su juo. Nusivedė į
Sančių milicijos skyrių. Pasodino vle-
name iš daugelio kambarių ir pati
dingo. Ilgai sedėjau, ir niekas į mane
nekreipė dėmesio - matyt, buvo už-
ėmė svarbemais reikalais. Ir čia gal
ir galėjau pabėgti, bet neturėjau kur
bėgti, tad laukiau, kai bus toliau. Vė-
liau manę nuvežė į Žaliakalnio mil-

1941-ujų vasaros "kelionė"

Iš buvusio Lietuvos karininko (vėliau dirbusio ekonomistu) Juoso Kaslausko dienoraštio

1941 m. birželio 14 d.

Anksti ryta pažadino šeimininkė p. Dunikiene ir susijaudinusi tarė: "Visus vež". Iš karto nesupratau, apie ką ši kalba. Tada ji pasiilkino: "Šiąnakt iš Sančių milicija išvežė daug šeimų, vyrus su žmonomis ir vaikais". Su šeimininku sunumi Aleksandri tuo išbėgo į Juzapavičiaus pr. (centrinė Sančių gatvė) paziūrėti, kas čia vyksta. Kauno centro link vaikavo daug sunkvežimių su suimtaisiais, saugomais milicininkų ir kariuolių. Mums bestovint, į Mažeikių g. įsuko sunkvežimis su milicininkais ir sustojo kaip tik prie Dunikių namo. Tuoj supratau, kad atvažiuoju mano dūklis palinti, todėl iš tolo sekėm, kai bus toliau. Pastovėjė gerą pusvalandį ir nesulaukė nieko šeimininkės, nutarėti eiti namų link. Aš dėl visa ko likau laukti garvėje. Prie ma-

nės priėjo klasės draugas Pranskevičius. Nesulaukę šeiminink Aleksandru, madu praejome pro Dunikių namus, bet nieko nežiūrėjome, kas viduje dedasi, o prie sunkvežimio nieko nebuvó. Ir už poros valandų sunkvežimis dar vis stovėjo prie namo. Pranskevičius pasiūlė muelti į butą ir sužinoti, kai ten vyksta. Nutėjo, bet išgriebė. Man pasiūlė, kad enkavedistai nieko nežileidžia. Tada nužiogaujau į miestą. Iš pašto skambinsau telefonu keliems patikėjimams, bet niekas neatiskė - vadinasi, liekevi. Kauno gatvės buvo apytuštės, dulkenojo lietus, praeitių veidiuose - nerimas, o sunkvežimiai vis vežė stoties link suimtuostis.

Nuėjau į saviąją Aukštėnaija prekybos mokyklą, bet ir ten nieko neradau. Kiek paklausoje, vėl pasukau

(Nukelta į 2 ps.)

1992 m. birželis

TREMTINYS

2

Klivilendo menininkų dovana

Klivilendo lietuviams menininkams kūlo mintis paremti Lietuvos našliaičius, senelius ir Sibiro tremtinius.

Sumanai organizatorė Dana Čipkiene, pasitarusi su Klivilendo BALFO skyriaus pirmmininku Vincu Apanium, kreipėsi į dainininkę Aldoną Stempužienę, kad ši suorganizuotų lietuvių kūlės menininkų koncertą.

S.m. kovo 22 d. Dievo Motinos parapijoje susirinko gausus muzikos mylytėjų iš BALFO būrys.

Programai vadovavo Vilija Narvytė-Klimienė. Koncertą pradėjo mokyt. E. Laniauskienė ir R. Kliovičienė vadovaujami šv. Kazimiero lituanistinės mokyklos vaikai, antroje koncerto dalyje pasirodė profesionalai pianistai - Vytautas Pukorius, Roma Bandžienė, Jacek Sobieski, Mark George, vokalistai - Virginija Bruozytė-Muloličienė, Jennifer Cochran-Luižaitė, Dorota Sobieska, Aldona Stempužienė. Parapijos sekretorė Nijolė Kersmauskaitė parengė bukletus, programas.

Už koncertą surinkta nemažai lečių.

Iši BALFO skyriaus auktojų sarašas: Dale Shuster, dr. Juozas ir Birutė Skrinckai, Rimantas Laniauskas, Dana Čipkiene, Kazė Vaičiūnas, Marius ir Eglė Laniauskienė, Vladas ir Gražina Pleščiūtė, Vincas Gelgotas, Jonas Balbatas, Juozas ir Marija Mikonių, Benediktas ir Akvilė Karkliai, A. ir Roma Cepulai, Stanley Lucas, Juodėnai, Albina Ožinskienė, Stasė Čipkiene, Juozas

ir Ona Žilionis, Irena ir Juozas Kijauskai, Antanas Styra, Jonas ir Izabelė Stankaičiai, Stasė Laniauskienė, Vincas Apanius, Dr. Vitoldas ir ponė Gruzdžiai, Suzanne M. Bergansky, J. ir I. Juodišiai, Mečys ir Leokadija Baliai, Kalėtonas Tijūnėlis, Jonas Gudėnas, Viktoras ir Teofile Degučiai, Marytė ir Vladas Bačiuliai, Genovaite Masilioniene, Irena Johansoniene, Jonas ir Connie Cipkus, Loreta Cipkutė ir Raimondas Dubray, Regina Silgalienė, Vytautas ir Regina Vilktutaičiai, Vytautas ir Janina Januliškai, Edvardas ir Janina Stepai, Vladas ir Albina Petukauskai, ponė Dulebiénė, Dalia Puškoriénė, Apolonija Senbergienė, Adelė Gelgotienė, Dr. Augustinas Idzelis, Viktoras Leparskas, Juozas Kalvaitis, Vincas Tarafka, Vincas Urbaitis, Irena ir Ceslovas Satkai, Ona Zygiénė, Pranas Razgaitis, Romualdas Bublys, Vacys ir Ona Roččinai, Irena Laurinaitienė, Felicija Jasinevičienė, Bronė ir Petras Ežerskis, Elena ir Vincas Balandas, Teresė ir Ignas Beržinskai, Aniceta Giedraitienė, Verutė Nikštienė, Janina Velyvičienė, Romas Apanius, Dalė Staniskienė, Juras Palukaitis, Salomėja Knistauteitė, Andris J. Dunduras, Albinas Korsakas, Aurelijus Balašaitienė-Zitkus, Vladas Bacevičius, Onutė Naumaniene, Irma Ibenskis, Daiva Chmiliauskienė.

Po šio renginio Lietuvos našliačiams, seneliams ir Sibiro tremtiniams pasukota 4000 dolerių.

Ink. Vytautas Šliūpas ir jo žmona Vanda Šliūpienė, Kalifornija, 1991 m.

- Ar seniai svečiuojatės Lietuvoje, kiek dar čia pabūsite ir kur lankysis?

Atvykau prie porą savaičių. Lankiausi Vilniuje, Šiauliuose, Biržuose, Klaipėdoje, Palangoje ir Kaune. Būsiu dar tris savaites. Norėčiau susipažinti su Rytų Lietuva - Zarasų kraštu. Be to, esu pakviestas VIII Lietuvos gydytojų suvažiavime Klaipėdoje padaryti pranešimą apie savo tevą aušrininką dr. Joną Šliūpą, Lietuvos Gydytojų draugijos "Fraternitas Lituaniae" Garbės Narį.

- Kaip vertinate šandientinę Lietuvos padėtį?

Politinis gyvenimas čia kunkuliuoja. Bet nemalonu matyti kūrčius valdžioje. Skaudu, kad žmonės taip vieni kitaip nepasiskiri, vieni kitus kaltina. Reikia taikytis ir visiem kurti naują Lietuvą. Čia tikru amerikietiškas posakis: "Galiu nesustikti su jūs nuomonė, ji man nepriimtina, bet kovosiu už jūsų teisę laisvai pasakyti.

- O koks jūsų požiūris į šandientinį mūsų parlamentą?

Kalifornijos lietuvių p. Vanda ir Vytautas Šliūpai visada nuoširdžiai prisideda prie Lietuvos Politinių kalinių ir tremtinų sajungos veiklos. Jų remia ir propaguoja išeivijoje. Gegužės 20 d. p. Vytautas Šliūpas aplankė "Tremtinio" redakciją. Spausdiname keletą minčių iš jo pokalbio su redaktore V. Poderyte.

Parlamente reikia reformos. Kraštui žalinga ju destruktyvi veikla. Galbūt AT Pirmmininkas Vytautas Landsbergis ir neturi juridines galios paleisti parlamentą, bet vis dėlto jis turėtų išėti prieš tautą ir pasakyti, kad parlamentą paleidžia. Dabar Lietuva pripažinta viso pasaulyje, tad turime išsirinkti ir naujų neprikalusomos valstybės parlamentą.

- O mūsų valdžios klaidos krito jums?

Kiekvienam dirbančiam žmogui pastaiako suklysti. Mums, žūriunt iš toliau, gal net ir aškiui tie suklydimai matyti, mes neesame ištraukę į jūsų politinio gyvenimo smulkmenas. Pavyzdžiu, manau, kad netinkamai buvo reaguota į ambasadorius Stasio Lozoraičio pareiškimą dėl Karaliaučiaus krašto. Vos tik Rusija dėl to užprotestavo, ir Lietuvos valdžia tuoju atsirašė. Galima buvo diplomatinių atsakyti, kad viduramžiais tame krašte gyveno lietuviška prūsų tauta, kad p. Lozoraitis tik dar kartą priminė pasaulyi mūsų istoriją. Ta pati turėtume pasakyti ir apie Suvalkus, Gardiną, Lyda, Akmeną, apie kitas istorines Lietuvos teritorijas. Apskritai pastebimas Lietuvos valdžios skubėjimas musileisti kitiems.

- Ir paskutinius klausimus. Kaip Amerika lietuvių vertina dabartinę Lietuvos padėtį?

Viso pasaulyje lietuvių, visas milijonus Lietuvos Amerikoje yra su jumis. Kai jūs nečete sunku okupacijos junga, už Lietuvos laisvę ir teises kovojomė mes. Dabar jūs esate nos kovos centras. Mes jus remiame, rėmame ir remame.

1941-ųjų vasaros "kelionė"

(Atkeliau iš 1 psl.)

"Mūsų eikėjai ištraukė keliokai, apsklaidė, kas esą, kur, kiek ir kodelose pareigose esu dirbes, ar priklausau kokiai politinėi partijai, ar esu šaulys ir t.t. Iš čia, lydinus trijų milicininkų, buvau atvežtas į namus. Liepė pasiūlyti svarbiausius daiktus (bet ne daugiau kaip 100 kilogramų) ir pareiškė, kad busiu išvežtas į kita "brolišką sajunginę respubliką", kur galėtus dirbtį pagal specialybę. Tikiu, kad nesu arrestuotas, o tik su sarba busiu vežamas. Kur - neapsakė. Susidejau daiktus, atrūkėliau su menininkais ir vėl tuo pačiu sunkvežimiui buvau nuvežtas į traukini, stovėjusius vadinamojoje Santu Rampoje.

Kai mane ištarė į prekių vagoną, jau buvo gerokai tamsu. Iš pradžių nieko neižiūrėjau, tik jaučiau, kad čia esama žmonių. Iš vieno kampe išgirdau malonų balsą: "eik, čia yra vietos". Apgrabinom nuėjau balso link, o tuo tarpu kažkas uždegė degtuką ir pamaciau priešenos ant apatinį gultų sėdintį pagyvenusį žmogų. Jis tylomis paklausė, kas aš buviai, ir nata prisistatė: "Profesorius Dovydaitis". Nuo šio momento prasidėjo mudviečių būčiulystė, trukusi ligi pat profesoriaus mirties.

Uždegus žvakagali, blausoje šviesoje įau galėjau ižiūrėti ir kitus bendrakeleivius. Ant dviejų aukštų gultų čia sėdėjo: Pranas Dovydaitis - profesorius; Juozas Papečkys - puškininkas, buvęs ministras; Bačkus - huzaras, pulko vadas; Vytas Statkus - Lietuvos banko direktorius; Žigėlis - Spaudos fondo direktorius; Dedelė - žurnalistas; Juozas Kazlauskas - mokytojas; Milvydas - gydytojas; Starkus; Stankūnas - provizorius; Klemens Poderis - iškininkas, žaulių būrio vadas; Julius Matulevičius - puškininkas; Vidokleris - magistras; Glikmanas - inžinierius; Reichmanas - prekybininkas; Rozencveigas - prekybininkas; Migancas - prekybininkas, Fidleris - kirpejas; Cernas - studentas, ir aš - ekonomistas.

Visi buvo netiketūs išgyvenimų sukrėsti, užsiėmę savonis mintimis, tad kalba nesimeigė.

Birželio 15-ostos rytą traukinys iš Kauno išvažiavo. Kur vežė, tiksliai niekas nežinojo. Buvo aštu viena - veža į Rusiją. Moterys su vaikais, nors atskirose prekiuose vagoneose, bet iš Kauno išvažiavo tuo pačiu sastatu.

Vilnius stotyje prie mūsų eželio prikabino dar kelius vagonus su

suimtaisiais. Kiek apsiplatus, mezgėsi pokačiai, buvo svarstoma padėtis, spėjti, kad čia yra ištraukė, kur galėtus dirbtį pagal specialybę. Dauguma tuo ir tikėjo, nes neikšautė niekuo nusikaltė.

Pradėjome ruočtis ilgai kelionei. Apsirūpinome produktais. Nupirkom kelius kilogramus sviesto, rūkytų lašinių, cukraus, rūkalių ir kt. - "bendram kataliui". Mat prie mūsų eželono buvo prikabintas vagonas su maisto produktais, iš kur galėjome kai ko nusipirkti. Vagono komendantu buvo išrinktas pulk. Matulevičius, jo padėjėju - Rozencveigas, maisto tiekėju - Reichmanas, o kaptanarmu - aš. Nustatėme dienos rezimą - kada gulti, kelti, valgyti (valgėm visi bendrai), na, ir naudotis "parašu" (šviete). "Paraš" uždengėme paklodžių firmą.

Mūsų eželona sudarė keletos dešimties prekių vagonų, ant kiekvienu vagono stabdžių budelės sėdėjo žautuoti ginkluotus kareivis, o garvežieji ir paskutiniame vagone buvo itaisyti kulkosvaidžiai, visi vagonai buvo užrakinėti spynomis, langudžiai apkalti geležiniais pinuciais. Kiekviene stotyje sargybiniai tikrinėdavo su kūjais, o stogais bėgiojo sargybiniai šukaudami "davai, davai".

Taip mus užrakinimus 1941 m. birželio 19 d. atvežė į Starobelską.

Šiuo etapu, be minėtu, dar važiavo: inžinieriai Jankauskas, Klimanskas ir Bulota; žurnalistai Jonas Kalnėnas ir Jonas Daugelis; policininkai Juozas Miliauskas, Aranauskas, Bronius Jaselis; archit. studentai Algirdas Kuosa ir Kleiza; kalėjimo virsininkas Akstinas; studentai Matulaitis, Kondrotas ir Jucėnas, mokytojas Makūnas; sklandytojas Zalkauskas; puškininkas Gaudešius.

Po mėnesių trukusios kankinamos kelionės iki Siaurės Uralo rajono centro Gari, 47 lageryje, kiek pamestu, kalejo, be minetu, dar tie lietuvių: daktaras Jokantas, Milvydas, Dubrovicius, Stokus, kap. Petruškevičius, provizorius Julius Stašenės, ministras Petras Aravicius, ministras Endziulis, gen. Sutkus, ministras Černėnas, gubernatorius Kubilius, tautininkų gen. sek. Kvilkys, žurnalistas Raznas, dailininkai Smetona ir mokytojai Pijus Papečkys, Mitkus, fabrikantas Židas, aviac. kapitonas Morkus, Simanas Stanaitis.

PO TO, KAI RAŠĒME

"Tremtinio" Nr. 1/58 straipsnyje "Gyvenome kaip viena šeima" yra paminėta, kad Jonas Ignatavičius-Jaunutis žuvo 1948 m. lapkričio 13 d. Ukmergės raj. Kausų kaimo. Noriu pasakyti, kad šis partizanas ir mano broolis abu yra Jonai Ignatavičiai ir abu yra kilę iš Laičių kaimo. Mūsų tėvai 1930 m. iš ten išsikėlė gyventi į Bėrų km.

Mano broolis stafilius Jonas Ignatavičius, Karolio (g. 1912 m.) buvo Lietuvos savanoris, tarnavo Ukmergėje artilerijos bataliono ryšininku, apie 1938 m. gavo grandininių laipsnių. Dėl ligos buvo išvežtas į Kauno karinės ligoninė ir iš ten po pusė metų paleistas namo. Lietuvai atgavus Vilnių, Jonas įstojo į Kauno policijos

mokyklą ir ja baigęs liko dirbtį miesto policijoje. Vėliau įstojo į P. Plechavičiaus armiją ir buvo išvežtas į Vokietiją. Karui baigiantis jis buvo mobilizuotas į sovietų armiją, Briansk. Grįžęs buvo tardomas NKVD. 1950 m. liejo iš miška. Partizanavo Ukmergės apskr. "Vytis" apygardoje, turėjo Svyturio slapyvardį. 1953 m. būrio vado Žygaido išskymu jam buvo suteiktas puskarininko laipenė.

Zinoma, kad 1953 m. J. Ignatavičius-Svyturys dar buvo gyvas. Kur ir kada žuvo?

Kazimieras IGNATAVIČIUS

Ukmergės raj.
Laičių km.

Š.m. 8(65) "Tremtinio" numeryje perskaiciavus straipsni "Paskutinis garbingai žūvės" - apie Antaną Kraujelį. Saliai nuotraukoje stovintis nežinomas partizanas - tai Bronius Raškevičius. Jis gyveno Jasiškio vienkiemijoje netoli Baltyšavos km., Skiemonių parapijos, Anykščių raj. Žuvo, pasak jo sesers Stefano, netoli Anykščių, Storių km. Kur palaidotas, arčimieji nežino. Jo tėvas Steponas ir tėvo broolis Aleksas buvo nuteisti 25-eriems metams (tėvas iš pradžių nuteistas mirties bausme). Grįžęs iš Sibiro, tėvas tegyveno vienerius metus. Mirė apie 1961 m. Broniaus sesuo Stefanių gyvena Panevėžyje

(Dariaus ir Girėno g. 24-56), o brolis Vytautas - Joniškio rajone. Dėdė Aleksas tebegyvena Jasiškio km. Mano motina, Stepono sesuo Viktorija Raškevičiūtė-Rinkevičienė, gyvena pas mane Pabiržėje.

Geriai atsimenu Antaną Kraujelį, kuris mane mažą nešiodavo ant rankų. Tai buvo labai žvelnus būdo, gražų veido bruožų, gerų akų žmogus. Nešiodavo ilgus, šviesus plaukus. Niekada nepleikavo, nežudė, o Edmundą Satkūną nušovė už išdavystę.

Edmundas RINKEVICIUS

TREMIS SAVOJE ŽEMĖJE

Tegul pas mane atskrausto

Ir čia likę ne visi gera matė ir ramiai gyveno, kai po stalčius stribai ieškodavo partizanų, kolikius ant išvežtų žminkinukų žemės kūrė.

Mūsų su mama gyvulius atėmė, jai reikėjo kolukyje veltui dirbti. Ir mama neteko svelkatos, ir aš susirgau stuburo smegenų liga, paralyžiavo kojas, likau visam gyvenimui į grupės invalidė. Jau trisdešimt metų esu priklaustyta prie lovų.

1968 m., mama mirus, likau viena. Sesuo pensininkė gyvena už 7 km. Aplanko du kartus per savaitę, esu palikta Dievo valiui.

Gal atsirastas gera, sažininga, vieniša pensinio amžiaus moteris, kuri sugebėja išlaikyti gyventi ir gyventi pas mane. Gal neturi kur gyventi tremtinė, pensininkė, kaimietė. Gal iš Sibiro kas neturi kur parvažiuoti. Galėtu atvažiuoti pas mane kokia gera moterytė, mylianti Dieva, žmogų ir teisybę... Galėtu gyventi, būti sava, su sąlyga, jeigu nesakraustų ir globotų mane sergančią.

Juodbariškių kaimas,
Bagotosios paštas,
Marijampolės raj.

Magdalena NARKELIŪNAITĖ

Reikalaukime teisių atstatymo

1947 m. žiemą du eželinus lietuvių iš Šakių, Marijampolės ir Alytuvo apskr. atvežė į Vakarų Sibiro Tiumentę.

Jau pirmais tremties metais žaiklio Karimiero Jankausko iniciatyva buvo įkurta draugija "Priesalka iš tremimo". Jos tikslas buvo materialiniai remti vargtinčias daugiau valios

1992 m. birželis

TREMTINYS

3

Mano broliai Vytautas, Jonas ir Stanislovas Rimkiūnai buvo vadiniami banditais. Apie juos ir jų man paliktai palikimai ir noriu prabilti.

Gyvenome Mažeikių raj. Sedos apskr., Pažerės kaimė. Vytautas buvo Telčių gimnazijos pirmūnas, darbštus ir geratardis. Baigęs gimnaziją mokytojavo netoli Sedos, Ketūnų pradinėje mokykloje, savarankiškai mokėsi užsiensio kalbų ir svajojo stoti i aukštąją mokyklą, bet 1945 m. enkavedistai ji suėmė. Pasisekus pabėgti, slapstėsi Vieksniuose. Ten susitiko su Sedos gimnaziją palikusiu (septintoku) jauniuastu broliu Stanislovu. Netrukus jie abu rado prieglobstį miške, pas partizanus. Veikė Plungės apylinkėse. 1946 m. pavasarį kažkas išdavė jų slėptuvę miške. Per apsuptyį gindamiesi žuvo trys partizanai. Tarp jų ir Vytautas Rimkiūnas-Tarzanas. Jų kūnai keletą dienų buvo niekinami Alsėdžių centre (ten dabar skveras). Enkavedistai ir stribai suėmė penkios metų broli Joną ir įkalino 10-iai metų. Stanislovas, liks vienas, ilgai slapstėsi ir, kartą susitikęs su mama, perdarė jai savo dienoraštį. 1948 m. gegužės mén. mama, tris sesutes ir jauniuastu broli Steponą stribai ištremė į Sibirą. Taip aš, būdamas 8-erių metų atsidūriau Irkutsko srityje. Taiketo raj. Kai mūsų šeimai labai geldavo širdį, mama ištraukdavo tą dienoraštį ir slapčia mums paskaitydavo. O Stanislovas jau buvo žuves. Tai atsitiko dar prieš mūsų tremti, 1947 m. liepos mén. Guseių sodyboje, netoli Sedos. Skrido kalbos, kad kažkas juos išdavė. Su juo žuvo dar du gimnazistai: Boleslovas Vizgaudas ir Augusti-

Vytautas Rimkiunas

nas Petrauskas. Jų palaikai buvo stribus, numestų paminkai Sedoje, vėliau kažkur užkasti. Vizgaudo tévas ir mano mama juos karta naktį slapčia išskasė ir visus tris pasilaikojo į žemės Grustės kapines. Ten dabar jiems pastatyta paminklas.

Po savo apraýymais ir eileraščiais broli Stanislovas pasirašinėjo Varaguolio slapyvardžiu.

Jis rašė: "Prisimenu dar 1945 m. žemė: rodos, neikas negali pasirodyti lauke. O visgi buvo žmonių, ku-

riems nebuvę nei balsių 'dienu', nei nuovargio, nei silpno valgio. Jie nežinojo nei vargo, nei žalčio!

Kaip iš mano išlaidavo brolis prieš mano langą... Energiningas, linkemas, patenkintas, nors didžiausias vargas ir nemiga siéglavo jį. "Na, Stas, sakydavo, kaip reikala?" Kaijis aplankydavo, pagaudavai daugiau jėgos, daugiau drascos, energijos ir kaip gera pasidarydavo (...) Paskutinėmis dienomis jis rašė atsideses miško tankmėje: "Jeigu žūsime toli nuo namų, Téviškės mūs brangios, klausyki lakiutės rytais"... Ir žuvvo. Jo likimas buvo žaurus (o mes dar nežinome savo). Keletas išgaminti pametė jo lavoną gatvėje, spardė ir spjaudė ant jo. O žmonių širdyse liko neužgesinama jo drasa, nepalažiamā jo valia ir gera širdis. Ciulba paukštelių ant jo kapo, sesės - lietuvačių slaptą lanką tą brangų žemės kupstelių (...) 1947 03 23.

O naktys, tuo vasaros naktys. Kokios jos paslaptingos, kokios viliojančios. Eini naktį į rodos, girdi, kaip kvėpuoja, kaip dūsauja žemelė. O gal jis taip džiaugiasi. Pamirkti tada žmonijos varga, pakyl, rodos, virš tos ašarų pakalnes ir jautesi laimingas, laimingas kaip, kūdikis prie savo motinos. Netrukdo džiausmo niekas, neblaško minčių paukštelių krykštavimas, nes visur tytu, ramu, miela. Ir kas nematyti vasaros auštantį ryto, tekancios saulės, niekas, o! niekas nežinos ir nebūs mates pasaulio grožybiu...

Bet gyvenimas, rodos, nematė ir nemenorėjo matyti to dievliko meto. Jis virš, kunkuliavo, "akubėjo, nė pati nežinodamas, kur ir ko.

Pažvelkim į pilką tos dienos mūsų tėviškės miestelį. Saulė kepina, lyg norėdama parodyti savo galibę ir nebelieisti įsigalėti žalčiui. Žmonių kamatis: visi skuba, kažkur vertiasi...

O ten, miesto alkitejė, tyso trys pusnuogiai lavonai... Dulkėti, apleisti, išniekinti... Jie mirė staiga, tra-

Iš kairės: Stanislovas, Jonas ir Vytautas Rimkiūnai

giškai, net nesėpę užmerkti akiu... Ō akys jų pakleidėdė, rodos, ieško kažko nepasiekiamo. Ant smilkiny sukrečėjusio krauso nutupiaus musėlę, bet jis tylus, nežuda, nepakelias rankos, jas pabaigdyd. Saulė kepina. Kraujų kvapas erzina minios uode. Ji lūdina, prisięsta. Silpnėsneji, nežadomi sulaukyti alzari, nusigriebia, pacina iš, atsiskyre, nuo minios, praviksta. Verdia kaip maži likaudinti vaikai. Bet staiga vienas kitas, kažka sumurumėjęs, nusicamina, suspaudžia kumščius ir, pažvelges žuvusių pusėn, nueina tvirtais žingsniais...

Draseandas moteritės uždegia apnuogintus numestųjų kėnus, aptvaro kruvinas jų drapanas ir, tyliomis pasimeidusios, nueina.

Stai atsina girtuokiis Petras. Jis žiūri į mirusiuojų veidus ir staiga... pabačia, susvyruoja... Arpažino svito buvusio geriausio draugo veidą. Atsimena jo tipoena, jo žvelnias žodžius, bendrą darbą, vargas. Jam graudu ir piktai dėl skundžio savo gyvenimo kliados. Jis išdavikas. Nusigrežes nuo minios, jis praviksta ir greitai žinginasi nueina...

Ne syki Petras dar manė žuvusiosius, ne syki jam jie valdėnosi sapne. Jis pasakodavo draugams savo sapnus, bet jis nesuprato jo eigaišos, juokosi iš jo. O kartą jis rado nebegyva priemiestėje dirvonuose su popierius lapeiliu rankoje: "Kaitas, aš pati, kad nepaklausiu žuvusio draugo, o patraukiau gyvenimo funkijais, pasinėriau į jo drumzles".

1947 m.

Telšiai Danutė RIMKŪNAITĖ

Sovietinė pokario mobilizacija

Sužinome vis naujų okupacinių valdžios muzikantinių. Svenčionių Sąjūdžio laikraštyje V. Bokėnas apraše, kaip 1945 m. vasario 4 d. Busilų kaimė stribei ir enkavedistai kankino ir nužudė keturis vyrus. Iš tiesų šie įvykiai buvo tik daugybės tos dienos žmogžudystės, pradžia. Iš liudininkų pasakojimų pabandyti jas aprašyti.

Vaikučių, Masiliškės, Čiulėnų, Busilų ir kitų aplinkinių kaimų vyrai rengesi eiti partizanauti, nes dauguma jų buvo gavę šaukimus į raudonąją armiją. Buvo ir tokiai, kurie nuėjo į stribus, į miliciją, į armiją. Keliolika vyrų (jau 1944 m. rudenį) buvo sudarę partizanų būri. Tai Pranas Pandžys iš Vaikučių kaimo, Valentas Mazarkevičius, Julius Kliukas iš Garnių kaimo ir kt. Jie turėjo ginklus. Tą rudenį stribas Oliusius Dambrauskas iš Trečiūnų kaimo nušovė į kariuomenę besiruošiantį eiti stūgliškį Aleksą Buroką. Vėliau ir pats (gal sažinės graužiamas) nušovė.

Sekmadienį, vasario 4 d. partizanų vadus turėjo išsivesti vyrus į mišką. Šitas žinias nugirdo irgi beslapstantis nuo kariuomenės Marijonas Vaikūnas iš Bujutiškės kaimo ir išdavė valdžiai. Šako, net medalį gavo, didvyriu tapo - jam slapstytis jau neberekėjo.

Mielagėnų valsčiaus Ceikinių stribai ir enkavedistai, atvažiavę į Busilų kaimą, nužudė keturis vyrus. Du bėgančius nuo žudikų - Stasį Garaičią ir Kazį Šustiką nušovė ant ezero, nors jie buvo į rankas pakėlę. Sužiusta Kazį Šustiką badė durtuvą, paklausė tu kaimo gyventoją Trusovą, ar pažista nušautą "banditą". Tas sako: čia ne banditas, čia kaimynas, jis net neislapsė, bėgo išsigandė. Pavarė šalin tokį liudininką, kad netrukdytų.

Užlikę Edvardą Juršeną, tvarte valantį arkli, nusivedė į Liubciškės vienkiemį ir badė šautuvų durtuvais, kol mirintai užbadė. Antaną Bokėnį, vokiečių metais buvusį kaimo seniūnų, suėmė ir kankindami vedėsi kartu. Užėjo pas Garaičius papalgyti; kruvinomis rankomis čiumpa blynas, mėsa; valgydami prilekia prie stovinčio

kampe A. Bokėnės ir duria durtuvu, kad nejudėtų. Po to visą dieną Antaną Bokėnų kartu vežiojo ir kankino - už nugaros sėdintis stribas vis nugaron "styku" beda. Išgili pusės dienos Bokėnės dar skausma jautė, o vėliau, vakarop Veličkų kaimė stribai pamata, kad suimtas medis. Tada bedė durtuvu, kad tas net kiton pusėn išblindo, ir iš rogių ištūmė. Vėliau, susėdė į keturiolika pastočių, stribai traukė į Vaikučių, Gražuliu, Čiulėnų kaimus. Tuo metu prisijungė ir NKVD kariuomenės dalinys iš Svenčionių. Į mišką besiruošiai eiti vyrai norėjo į juos šaudyti, bet rogės važiavo į jų pačių tévali, atvaryti vežti baudėjų. Tada jie šoko bėgti miškan, slėptis. Pirmą nušovė Juliją Klipčių iš Čiulėnų kaimo. Po to kulkos pavijo Joną Gančerį iš Gražuliu kaimo. Ant ezero privijo ir nušovė Bronių Skunkiką iš Bielioniu.

Tuo metu vienoje sodyboje buvo užėjė rusai kareiviai papalgyti (vienas leitenantas rusas, o kitas - tamsaus gymio, pietietis) ir pamatė bėgantį Mykolą Jurėnį. Jie privertė šeimininką su rogiemis Jurėnų vytis, o enkavedistas nekantravo - atėmė iš šeimininko vadeles, Jurėnų privijo. Kai beginklis bėgantysis iškėlė rankas, enkavedistas iš automato šovė jam kaktą. Taip valkytis reikia.)

O štai dar vienos liudininkės pasakojimas. Stribai suėmė pagyvenusį Antaną Gumbrių, ejus į Adomikę, į tévų susirinkimą. Tardė, kur eina, gal banditas koks, uždarę pirtyje kankino, kalėjime metus išlaikė. Kartą suėmė iš šokių einančius liudininkes broli Juozą Gumbrių ir Joną Luonecką. Brolį nusivežė į kalėjimą. Ten jo klausia, kur lietuvių partizanai, liepia rodyti jų bunkerius. Tas sako, kad nieko nežino, visai iš kitos pusės eina, kad geležinkelinkinių dirba. Kankintojai jį pradėjo dūsinti, badyti, labai kankino: ausij nupjovė, durtuvu visą šoną išraižė. Vienas žmogus pranešė, kad broli nužudė Gražuliuose. Už ką? Nužudė, ir tiek. Toliai liudininkė taip pasakoja: "O tévas jau prausė nužudyta Praną Slabadą. Nulėkiai: téveli, sakau, mūsų Juozą nušovė. Tai tévas stvérė lopeta, šakes ir eina namo. Nė žodžio: nei verkia, nei ką sako. Klausiu, kam jis tą lopeta nėša. Sako: sutikęs stribus iškart dursiu ir užkasiu. Kitas brolis miške nuo kariuomenės slėpėsi. Mūsų visą turtą Ceikinių stribai susigriebė: turto išvežė apie 17 pastočių. Mus, sakė, vis tiek Sibiran veš. Kai atvažiavo jau Sibiran velti, enkavedistai iš Svenčionių apsižiūrėjo, kad broli nekeltai nužudė, kad mes nekalti. Tad paliko. Bet brolio nebéra, turtą stribai

išsivežojo. Neturėjom ką valgyti. Tarnavai Linkuvos miestelyje pas kunią. Bet ir tą, stribai nušovė..."

Krauonos vienkiemje slėpėsi Kazimieras Chvatavičius vėliau aptiktas visas skytėtas, kulkosvalžių sušaudytas.

Jasiūnų kaimė nušovė Leoną Krūminį. Jis éjo namo, o kad neušaučia, vis pabégėdavo. Stribai pamatė bėgantį - ir nupylė.

Kiti liudininkai taip pasakoja. Iš šokių su armonika gržio septyniolikos aštuoniolikos metų vaikinai. Pamatė stribus, émė bėgti, o tie pavijo juos ir nušovė. Dani Stulgė sužiupė aki peršovė. Tada užmetė ant jo kuno vartelius ir užšokę kojom trypdami slėptis: "Za taboj, bradiaga, ganiatsa, ješčio nado!" (Tokį valkstą dar valkytis reikia.)

O štai dar vienos liudininkės pasakojimas. Stribai suėmė pagyvenusį Antaną Gumbrių, ejus į Adomikę, į tévų susirinkimą. Tardė, kur eina, gal banditas koks, uždarę pirtyje kankino, kalėjime metus išlaikė. Kartą suėmė iš šokių einančius liudininkes broli Juozą Gumbrių ir Joną Luonecką. Brolį nusivežė į kalėjimą. Ten jo klausia, kur lietuvių partizanai, liepia rodyti jų bunkerius. Tas sako, kad nieko nežino, visai iš kitos pusės eina, kad geležinkelinkinių dirba. Kankintojai jį pradėjo dūsinti, badyti, labai kankino: ausij nupjovė, durtuvu visą šoną išraižė. Vienas žmogus pranešė, kad broli nužudė Gražuliuose. Už ką? Nužudė, ir tiek. Toliai liudininkė taip pasakoja: "O tévas jau prausė nužudyta Praną Slabadą. Nulėkiai: téveli, sakau, mūsų Juozą nušovė. Tai tévas stvérė lopeta, šakes ir eina namo. Nė žodžio: nei verkia, nei ką sako. Klausiu, kam jis tą lopeta nėša. Sako: sutikęs stribus iškart dursiu ir užkasiu. Kitas brolis miške nuo kariuomenės slėpėsi. Mūsų visą turtą Ceikinių stribai susigriebė: turto išvežė apie 17 pastočių. Mus, sakė, vis tiek Sibiran veš. Kai atvažiavo jau Sibiran velti, enkavedistai iš Svenčionių apsižiūrėjo, kad broli nekeltai nužudė, kad mes nekalti. Tad paliko. Bet brolio nebéra, turtą stribai

išsivežojo. Neturėjom ką valgyti. Tarnavai Linkuvos miestelyje pas kunią. Bet ir tą, stribai nušovė..."

Kas tie kankintojai ir žudikai? Tai Mielagėnų ir Ceikinių stribai, Svenčionių NKVD kariuomenės dalinys. Jų pavardės dar išlikinamos.

Gal kai teko būti kartu su Adomu Gindvilu ar ką nors apie jį girdėti? Jis 1946-1947 m. kaledė Telčių kalėjime, vėliau Karagandos arkt. Nors iškilo rūpinto "Kurmininkai" lageryje. Prašome kreiptis adresu: Kultūros paveldo inspekcija (Kraštotyros draugija), Vilnius g. 19, 109 kab., tel. 52676, Svenčionys.

Valdas STRIUŽAS

Daugėdu kaimo naikinimas

Po 1940-ųjų m. bolševikinės okupacijos Plungės raj. Daugėdu kaimo užgriuvė NKVD stautėjimas. Stribų talminkai enkavedistai gaudė jaunus vyrus ir stumė į frontą. Vieni jų išėjo į mišką partizanauti, kiti pabėgo į miestus. Prasidėjus suiminejimams, aktyvėjo partizaninis pasipriešinimas, žuvė daug visai nekaitų žmonių. Kaltėjimu ar lageriu už rezistentinę veiklą nuteisti S. Ramonienė, R. Jucaitė ir A. Gindvilas. Kur ir kada buvo nukankintas A. Gindvilas, ir šiandien jo artimieji dar nežino.

O 1948 m. gegužės mén. pradėjo masiniškai kaimo žmonių tremties iš Sibirą. Vaikučių klykšteliai, motinų ašmanas pasigirdo Skuodui, Smiltingiui, Strūkaičiui, Motiekui, Gindvilui, Vysniauskiui, sodybose. Nuo tremties pabėgo tik Zaveckiai. Iš viso į Sibirą buvo išstremta penktadalis kaimo žmonių.

Nuo nežmonių, salygų ir bado tremtyje mirė senieji Smiltingiai ir mažoji Skuodų dukrelė Stasele. Grįžusieji buvo suvarę ir paleigę. Dabar iš grįžusių kaimų yra likusi viena vyresniosios karto tremtinė - Aniceta Motiekienė. Ji pasakoja: "Dar prieš tremtį mūsų namuose enkavedistai susišaudė su partizanais. Man perėko koja. Mažajam Kazukui buvo vos pusantį metuką. Mudu su vyrų ir dvem žamečiai vaikais ištrėmė į Tomsko stotį. Vyras dirbo miške, aš roviai ašmanas, vyresnysis sūnus Paulius vėžiojo tarą. Iš tremties grįžome 1956-ųjų rudenį. Kolūkio pirmmininkas neleido miškų gyventi savo namuose, prisiglaudė mano tévų svirkelyje. 1981 m. pavyyko iš kolūklio atsipirkti savo trobesius".

Tremties, kolektyvizacijos, mėmoravimo metais Daugėdu kaimė su naikintos 26 sodybos - trys ketvirtadalis k

1992 m. birželis

TREMTINYS

4

IVYKIAI

ALYTUS RAJ. Gegužės 16 d. prie Krosnos-Lazdijų kelio 5-ojo kilometro, kur 1945 m. gegužės 16 d. buvo sumestai nukautų partizanų kūnai, trumpram stabteleto transportas.

Simno bažnycioje aukotos IV. Miličios už Kalniškės miške žuvusius partizanus.

Po to Simno kapinėse, prie paminklo partizanams, Alytaus ir Lazdijų žemaičiai bei kariniai pagerbė žuvusiu staminimą. Kalbėto gyvi likę mūšio dalyviai. Kun. P. Račūnas priėmė jaunų karių savanorių priesalką.

Kazimieras SAVIČIUS

SKELBIMAI

Skeibiamoji pajėgos rezistencijos dalyvio pažymai gauri: Juozas Lūdzinas, Daumantas Brailaitis, Ona Juratevičienė, Juozas Pudinskas, Genė Švitoliene, Bronislovas Jurgaitis, Gediminas Eidukaitis, Jonas Laičius, Albina Malinonytė, Mykolas Skystimas, Albina Lakickienė, veikė Marijampolės apskr. Antanas Linkeuskas, Adelė Cirklė-Moneckienė, Bronislavas Dusevicius, Marius Dusevicienė, veikė Alytaus raj.; Barbora Petrušauskienė, veikė Silės raj.; Juozas Žilrys, veikė Kėdainių raj.; Ipolitas Kadrys, Steponas Radeckas, Jonas Šukla, Ona Vainagaitė-Lapinskaite, Valdas Karieta, Zenonas Jonela, Juozas Platiša, veikė Panevezio raj.; Veronika Krivickaitė, veikė Panevezio-Ukmergės raj.; Jonas Jozefas, Elena Bulovaitė, Stanislovas Bulovas, Alvydas Bulovas, Bronislava Karanavicius, veikė Šiaulių raj.; Karys Mikutinės, veikė Kupiškio raj.; Albina Rudinskaitė-Puškina, veikė Joniškio raj.; Jonas Matonis, veikė Utenos raj.; Sigmas Varnas, veikė Ramygalos apskr.; Jonas Simba, veikė Biržų raj.

Atsiliepimus prašome siūlti LPKT sajungos tarybai.

• • •

Birželio 6 d. 12 val. Šiauliuose, P. Vilniaus viešojoje bibliotekoje (Aušros a. 62), rengiamas Lietuvos organizuotų ekspedicijų į lagerius dalyvių susitikimas. Smulkesnę informaciją suteiks Nijolė Kasperavičienė, tel. 37529, 74273.

• • •

Miel rokiškėnai!

Klaus darbo ēmėsi Utenc "Caritas". Utencje, prie Daunilio ežerėlio, smėlio kalnelyje išsiųsti kelių šimtų Utencos, Anykščių, Zarasų, Kupiškio, Rokiškio, Molėtų ir kt. apskrių partizanų palaičių. Šis metas numatyta pastatyti koplyčia - memoriales, kur bus surašyti minėtų apskričių partizaninių apygardų, kuopų, rinkinių ir būrių vadų pavardės ir slapyvardžiai, nurodytas kovojočių skaičius. Kiekvienos apskrities partizanams skirta atskira niša, kuriuoje bus išmokyta atkemino lenta su išlaikais jų vardu.

Toksiai nėra skirta ir rokiškėnams. Duomenis apie buvusius Rokiškio apskr. pokario partizanų renska Sajungos Rokiškio politikalinį ir tremtinų skyrius. Kreipkitis: Respublikos g. Nr. 94, IV aukštetas, 410 kamb. tel. 52454.

Koplyčios statyba finansuojama suruado partizano Vytauto Žemaičio-Maužėlio brolio ir brolių Žemaičių iš užduočio. Trūksta lėtu apmokodžių už Rokiškio partizanų vardo iškalimai. Tad kviečiame visus rokiškenus prisidėti piniginei auka. Pinigus galima atmesti į Sajungos skyrių biūtingą arba perversti į Vaidybinių taupomojo banko Rokiškio skyrius sąskaitą Nr. 46050 Aleksandras Tautvilio vardu.

Rokiškio skyriaus taryba

PRAŠOME ATSILIEPTI!

1944 m. gruodžio mén. atvykės į Kretingos raj. Lazdininkų km. (buvo Darbėnų valsč.), NKVD kariuomenės dalinys, iškraustės ir apvoges Petro Grabio šeimą, jo ūkyje, tvartuose, įrengė laikiną kalėjimą.

1945 m. sausio-kovo mén. karininkų vadovaujami NKVD kareiviai čia uždarydavo apylankėjė ir šiaip miškeliuose sugautus vyrus. Ūkininko gyvenamajai namai jie pavertė tardymo ir kankinimo kameromis. Apgirtas NKVD tardytojai ypač uoliai darbavosi naktimis. Išvykus kalinimams, P. Grabio kaimyno Jurgio Končiaus name rasti tardymo pėdsakai ir kankinimo įrankiai.

Dabar išaiškėjo, kad po tardymu ir kankinimui enkavedistai žmones slaptai iš P. Grabio sodybos išvežė į Karelėja prie Bielomoro (Baltijos-Baltosios jūros) kanalo statybos darbų. Čia lageryje žmonės buvo visiškai atskirti nuo pasaulyo, bet koks ryšys, susirašinėjimas griežtai uždraustas. Nepakeliamas darbas, ligų, bado, šalčio iškamuoti kaliniai masiškai mirė. Be to, buvo ir šaudomi. Likusius gyvus, vos galinčius paeiti luodžius enkavedistai po 6-9 mén. paleido, prieš tai griežtai išpėjė, kad apie tardymus, lagerio režimą, miurusius ir nukankintus niekam nepasakotų.

Ir žmonės tylėjo. Štai kodėl ir šandienė artimieji išleiko be žinios dingusių žmonių, enkavedistų suimtų Kretingos rajone 1945 m. pradžioje. Spėjama, kad ir P. Grabio sodyboje buvo nukankintų kaliniai, kurių išleko artimieji.

Kreipiameis į visus kalėjus, tardytus P. Grabio sodyboje ir išvežtus į Karelėja, į jų artimuosius: atsiliepkite! Rašykite adresu: 5813, Klaipėda, Sportininkų g. 9-62. Tel. 1-97-33.

Vytautas RIMGAILA

DEKOJAME

P. Stasei Fabijonienei p. Vandai ir Vytautui Šliūpams iš Kalifornijos, p. Marijai ir Vytautui Laparskams iš Kanados, p. Vytautui Karaliūnui iš Kauno už pinigines aukas

PATIKSLINIMAS

"Tremtinio" Nr. 10/67: Sajungos tarybos nutarime paminėtas V. Andriukaitis rinkimose į AT politinių kalinų ir tremtinų organizacijos oficialai remtas nebuvo.

UŽJAUČIAME

Mirus buvusiam politinių kalinui, poetui Juozui RAULYNĀICIUI, nuoširdžiai užjaučiame jo artimuosius

LPKT sajungos taryba

Šviesios atminties sesei Paulina SPUDIENAI mirus, nuoširdžiai užjaučiame artimuosius.

Lietuvos Akademinio skautų sąjūdžio Kauno skautės ir skautai

Redaktorė Vanda PODERYTĖ,
lit. redaktorė Danutė BARTULIENĖ,
techninė redaktorė Birutė OKSAITĖ

TREMTINYS

1992 m. birželio 3 d. Nr. 11(68). SL. 289.

Kaina su akcizu 1 rub. Prenumeratoriams 50 kap.

Mūsų adresas: 3000 Kaunas, Donelaičio 70°, tel. 209530

Gegužės 27 d. mire buvęs politinis kalinys, pogrindininkas Juozas RAULYNĀITIS-Paupietis.

PAULINA SPUDIENE

Paulina Spudienė buvo apdovanota Lietuvos Skautų Sąjungos "Svastiko" ordinu ir Lietuvos Respublikos 1918-1928 m. Nepriklausomybes "medaliu". Jos pedagoginė ir visuomeninė veikla nutraukė bolševikinės represijos 1941 m. birželio 14 d. atskirta nuo vyro, buv Steigiamojo Seimo nario, veliau "Aušros" berniukų gimnazijos inspektorius Povilo Spudo (1896-1944 m. išstojo į Sibiro) ir su dvimi nepilnamečių dukrom išremta į Altajaus krašto Kosidros rajoną. 1943 m. ten sukūrė slaptą tremtinų vaikų skautų skilti organizavoto tremtinų švenčių minėjimus.

1946 m. pabaigoje su dukromis pabėgo į Šiaurės slaptą skautų veliau, buvo reabilituota, bet darbo mokykloje negavo

1988 m. išstojo į Politinių kalinų ir tremtinų sąjungos rašė-aliuminius. (ISSD) linkinėje "Tėvės ir Tevynė" išleidžiamuose

Mire Kaune. Palaidota Karmelavos kapinėse. Natalija PUPEKIENĖ

1922 m. studijuodama dirbo J. Jablonskio sekretore.

AT SILIEPKITE!

Vytaus VILKELIS su žemyna buvo ištremtas į Orotukano gyv. (išlikusi 412 km kelio, Jungiančio Magadaną su Ust-Nera). Apie 1972-1975 m. turėjo gyventi Lietuvą. Jo ieško Jonas BALŠIŪKEVICIUS, Alytaus raj., Vencilių pšt., Vencilių km.

Vytautas VAIČKAUSKAS, Pramo, g. 1926 m. Kretingos raj., Rubilių km. Partizanas, slapyvardis Atžala. Žuvo 1956 04 06 Vaineikiuce. Kur palaidotas? Rašykite redakcijai.

Jonas VALAITIS kalėjo Marijampolės kalėjime ir Intos lag. Jo ieško likimo draugas Kęstutis ENDRIUKAITIS, 3036 Kaunas, Taikos pr. 111-65, tel. 715629.

Antanas BUTKUS, Jono, g. 1901 m. mokytojas iš Skirsnemėnės. Suimtas 1940 07 11, kalėjo Raseinių kalėjime. 1941 06 22 išvežtas į Sol-Ilecko kalėjimą Čkalovo (dabar Orenburgo) srt. 1940 10 06 Čkalovo srt. teismo nuteistas 10-iai metų. Kalėjo Karagandos srt., Karabase. 1950 07 11 išleistas į tremtį Igarkoje. 1958 m. gržė į Lietuvą. 1967 m. emigravo į JAV, kur mirė 1970 10 05. B. Butkus pažinojus, jo giminių ir artimųjų ieško F. TISKUS, 5800 Klaipėda, Liepu 22-6.

Petras MARGEVICIUS, Petro, g. 1902 m. ar 1899 m. Gyveno Lazdijų raj., Brinių km. Suimtas 1945 m. gegužės mén. Telėz Punks karinis tribinolas. Kalėjo Komijoje. Į Lietuvą gržė 1956 m. Mirt 1963 m. Kartu kalėjus, ir galinčiu paliudyti ieško Danutė BLAZEVICIENĖ, Kaučius, Vytenio 12-48, tel. 268637.

Antanas TARAKAVIČIUS, Juozo, g. 1919 m. Partizanas nuo 1944-1946 (?) m., veikė Švenčionėlių raj. Nėščia žmoną į 2 m. dukrelę ištremė į Lietuvos. Žmoną nuteisė 10-iai metų lagerio, bausmę atliko Karabachio anglies karijere. Dukros buvo atiduotos į vaikų namus. 1953 m. žmonai pranešė, kad jos vyras Utencje. Nuteistas sušaudytas ir nuosprendis išvykdytas. Kovos bendražygių ir kartu kalėjus, ieško duktė Vanda GRIZILIENĖ, 4033 Vilnius raj., Skirsnemės km.

Redkolegija: Liudas DAMBRAUSKAS, Algirdas MARKŪNAS, Natalija PUPEKIENĖ, Dalia KUODYTĖ,

Juozas ENČERIS, Alfredas SMAILYS